
Merkesteiner i norsk medisin

REDAKSJONELT

MAGNE NYLENNA

Tidsskriftet
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

ØIVIND LARSEN

Magne Nylenna (f. 1952) er redaktør av Tidsskriftet og medlem av styringsgruppen for 400-årsjubileet for det offentlige legevesen og helsevesen i Norge.

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo
Postboks 1130 Blindern
0318 Oslo

I bokhandelen bugner det for tiden av nye bokverk om norsk historie (1 – 3). Noen av dem er endog blitt bestselgere, som Karsten Alnæs' *Historien om Norge*, der femte og siste bind nå foreligger (4).

”Det kan være at dagens medisin er historieløs, men det betyr ikke at den er uten historie,” skriver Trond Berg Eriksen (5). Interessen for den medisinske historie synes også å være økende. I forbindelse med 400-årsjubileet for det offentlige legevesen og helsevesen i Norge planlegges det en rekke aktiviteter (6), og det vil blant annet bli utgitt et større medisinsk-historisk verk (7).

I dette nummeret starter Tidsskriftet en serie om medisinsk historie. I korte artikler vil viktige begivenheter i norsk medisin bli presentert. Det første bidraget handler om selve anslaget til et offentlig helsevesen i Norge, nemlig tilsettingen av den første offentlige lege i 1603 (8). Serien vil ikke være kronologisk, noe som blant annet avspeiler at vi ikke har med en rettlinjert utvikling å gjøre. I neste nummer presenterer Anders Forsdahl, som er en av initiativtakerne til serien, distriktslege Andreas Bredal Wessel (1858 – 1940) og hans undersøkelser av hofteladdsdysplasi (9). Senere følger beskrivelser av hendelser og personer som har hatt en spesiell betydning for den medisinske utviklingen i Norge.

Det er den faglige merkesteinen, i form av en medisinsk oppdagelse, en idé som fikk konsekvenser, et tiltak som viste seg å bli banebrytende, et lovvedtak, opprettelsen av en organisasjon eller institusjon som er det viktigste i denne serien. Det er for øvrig en utfordring for den som skal skrive medisinsk historie at mye av det viktige som skjer i medisinen, foregår som prosesser over lang tid og i samspill med utviklingen på andre samfunnsområder. Et eksempel på dette er demokratiseringen av medisinen og endringer i legerollen og i pasientrollen. Slike forandringer er vanskelige å formidle ved hjelp av en artikkelserie om merkesteiner. Av denne og mange andre grunner gir derfor ikke serien noe fullstendig bilde av utviklingen i norsk medisin. Det er da heller ikke meningen – det er den klare tanke, det våkne øye og den faglige fantasi vi er ute etter å beskrive. Kanskje kan slike glimt fra historien også stimulere dagens lesere?

Serien vil nødvendigvis måtte inneholde en del biografiske artikler fordi det ofte er enkeltpersoner som står bak merkesteinene. Isolert sett kan slike artikler lett se ut som ”heltebeskrivelser”, en historisk og litterær sjanger som undertiden beskrives som naiv (10), og som i medisinsk sammenheng er blitt utsatt for særlig kritikk (11). Vi vil beflitte oss på å unngå slike ukritiske personfremstillinger. Men pedagogisk og journalistisk har beskrivelser av navngitte personer en spesiell appell til leserne, akkurat som kasuistikken i den kliniske medisin.

Artiklene må sees på som et forsøk på å stimulere interessen for medisinsk historie som fag og å formidle kunnskap om viktige epoker, personer og begivenheter. Ved å sette dem inn i sin sammenheng håper vi å få leseren til å spørre seg: Hvorfor denne merkesteinen akkurat der og da?

Akkurat som vi ønsker oss forslag til emner som bør inngå i serien, inviterer vi til kommentarer og debatt både om prosjektet som sådant og om de enkeltbidrag som blir presentert i tiden som kommer.

LITTERATUR

1. Benum E. Aschehougs Norgeshistorie. Oslo: Aschehoug, 1998.
2. Moseng OG, Opsahl E, Pettersen GI, Sandmo E. Norsk historie 1: 750 – 1537. Oslo: Tano Aschehoug, 1999.
3. Sigurdsson JV, red. Norsk historie 1 – 6. Oslo: Samlaget, 1999.
4. Alnæs K. Femti rike år. Oslo: Gyldendal, 2000.
5. Eriksen TB. Er medisinen historieløs? Tidsskr Nor Lægeforen 1989; 109: 3587 – 90.
6. Ringnes A. Det offentlige helsevesen planlegger 400-årsjubileum, Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2587.
7. Husom N. Aina Schiøtz: Med distriktslegen gjennom store høyder og dype daler Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2588 – 9.
8. Moseng OG. Den tidligmoderne staten og ansvaret for undersåttenes helse Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 2546 – 7.

9. Forsdahl A. Distriktslege Andreas Bredal Wessel – samfunnsmedisiner, historiker og forsker. Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120, nr. 22.
 10. Egeland M. Hvem bestemmer over livet? Oslo: Universitetsforlaget, 2000.
 11. Lie AK. Glade jul, hellige jul – historien daler ned i skjul. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 4451 – 3.
-

Publisert: 10. september 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.